

Chăm sóc trẻ suy dinh dưỡng do thiếu calo-protein

- **Mục tiêu:**

- Trình bày được cách phân loại SDD.
- Nhận biết được các triệu chứng của SDD nặng.
- Trình bày được các nguyên tắc điều trị và phòng bệnh.
- Lập kế hoạch chăm sóc và theo dõi bệnh nhân SDD nặng .

Đại cương

1. **Tình hình suy dinh dưỡng:**

Suy dinh dưỡng vẫn là vấn đề bệnh tật của các nước đang phát triển trên thế giới.

Liên quan đến 50% nguyên nhân gây tử vong ở trẻ em.

Tỉ lệ mắc SDD của trẻ em nước ta đã giảm nhưng vẫn còn cao so với các nước khác.

Đại cương

- Tỷ lệ suy dinh dưỡng chung cho cả nước: 27 % .Suy dinh dưỡng nặng còn khoảng 0,3%, chủ yếu SDD nhẹ và vừa.
- Suy dinh dưỡng thể thấp còi vẫn còn cao khoảng 29% (chiều cao / tuổi).

2. Nguyên nhân của suy dinh dưỡng:

- Sự thiếu kiến thức về dinh dưỡng.
- Do các bệnh nhiễm trùng kéo dài .
- Một số yếu tố thuận lợi .

Phân loại suy dinh dưỡng

1. **Phân loại theo WHO**: (dựa chỉ tiêu cân nặng / tuổi).

Trẻ bị suy dinh dưỡng khi cân nặng theo tuổi mất đi trên 2 độ lệch chuẩn (2SD) so với quần thể tham chiếu NCHS.

- Suy dinh dưỡng độ I: - 2SD đến -3SD .
- Suy dinh dưỡng độ II: - 3SD đến - 4SD .
- Suy dinh dưỡng độ III: - trên 4SD.

Phân loại suy dinh dưỡng

2. **Phân loại của Waterlow:**

Dựa chiều cao / tuổi và cân nặng / chiều cao thấp so với chuẩn:

	Cân nặng/ Chiều cao(80%-2SD		
Chiều cao theo tuổi (90%-2SD)	Trên		Dưới
	Trên	Bình thường	Gầy còm
	Dưới	Còi cọc	Gầy còm+Còi cọc

Phân loại suy dinh dưỡng

3. **Phân loại suy dinh dưỡng nặng theo**

Welcome: (dựa chỉ tiêu cân nặng / tuổi và phù)

Cân nặng % so với chuẩn	Phù	
	Có	Không
60-80%	Kwashiorkor	SDD vừa và nặng
<60%	Kwashiorkor + Marasmus	Marasmus

Triệu chứng lâm sàng của SDD

Thể phù(thể kwashiorkor):

- Cân nặng /tuổi còn từ 60% đến 80% :
(- 2SD đến - 4SD).
- Phù toàn thân, phù mềm ấn lõm.
- Lớp mỡ dưới da mất ít, dấu hiệu thiếu vtm
Tóc khô thưa, da khô có thể có mảng sắc tố
ở đùi, bẹn, mông ...có thể bong ra để lại lớp
da non dễ nhiễm trùng.

Triệu chứng lâm sàng của SDD nặng :

- Trẻ hay bị tiêu chảy, chán ăn, nôn trớ.
- Trẻ thường quấy khóc, mệt mỏi.

2. **Thể teo đét (*marasmus*):**

- Cân nặng / tuổi còn $< 60\%$ (- 4SD).
- Lớp mỡ dưới da mất toàn bộ, trẻ gầy đét da bọc xương.
- Hay rối loạn tiêu hóa, chán ăn .
- Trẻ ít vận động, ít đáp ứng với ngoại cảnh.

Triệu chứng lâm sàng của SDD nặng:

- Tóc khô thưa dễ gãy .
- Trẻ thường bị thiếu máu thiếu sắt(da xanh).
- Không phù.
- Có triệu chứng thiếu vitamin.

3. **Thể phối hợp (*kwashiorkor - marasmus*).**

- Cân nặng / tuổi còn < 60 % .
- Trẻ có phù, nhưng gầy đét .
- Các triệu chứng của hai thể trên.

Nguyên tắc điều trị :

1. Suy dinh dưỡng nhẹ hoặc vừa:

Hướng dẫn người mẹ chăm sóc tại nhà bằng cách:

- điều chỉnh chế độ ăn cân đối theo ô vuông thức ăn.
- Trẻ tiếp tục được bú mẹ.
- Phát hiện sớm các bệnh nhiễm trùng để điều trị sớm.

Nguyên tắc điều trị :

2.Suy dinh dưỡng nặng:

- Bồi phụ nước và điện giải.
- Đảm bảo chế độ ăn:
  - + Ăn từ lỏng đến đặc.
  - + Tăng dần calo và protein.
  - + Ăn nhiều bữa.
  - + Thức ăn tốt nhất là sữa mẹ.
  - + Nếu trẻ không ăn được cho trẻ ăn qua sonde.

Nguyên tắc điều trị:

- Điều trị và phòng các biến chứng:
  - + Biến chứng hạ đường huyết.
  - + Hạ nhiệt độ.
  - + Nhiễm trùng.
- Bồi phụ vitamin và Muối khoáng.
- Chống thiếu máu

Chẩn đoán điều dưỡng :

- Trẻ có cân nặng thấp.
- Ăn kém
- Mất nước ,rối loạn điện giải.
- Hạ thân nhiệt.
- Hạ đường huyết.
- Biến chứng nhiễm trùng : tiểu chảy, viêm phổi, viêm da..
- Thiếu vitamin và vi chất .

Lập kế hoạch chăm sóc và thực hiện

1.Theo dõi cân nặng:

Khi vào viện :

- + Cân trẻ , đo vòng cánh tay, lớp mỡ dưới da để đang giá cụ thể mức độ SDD.
- +Trong quá trình điều trị : cân trẻ hàng ngày để điều chỉnh chế độ ăn, và đánh giá kết quả điều trị.

2 Đánh giá tình trạng mất nước và điện giải .

- +Nếu mất nước nhẹ và vừa: cho trẻ uống nước theo phác đồ A hoặc B, nhưng uống

Lập kế hoạch chăm sóc và thực

+ Nếu mất nước nặng:
hiện:

Chuyển dịch theo y lệnh, thường xuyên theo dõi mạch, mức độ khát nước. Nôn, số lượng nước trong phân.

Theo dõi dấu hiệu thừa nước: Mạch, nhịp thở, phủ..

2.Đánh giá chế độ ăn hàng ngày của trẻ:

Hàng ngày trẻ ăn như thế nào ?

Số lượng thức ăn trẻ ăn được ?

Có bị nôn không ?

Nếu trẻ còn bú mẹ cho trẻ tiếp tục bú mẹ : bú thường xuyên hơn.

Lập kế hoạch chăm sóc và thực hiện

Cho trẻ ăn theo phác đồ:

Chế độ ăn trong tuần đầu

Ngày	Loại thức ăn	Số lần ăn	MI/kg	Kcal/kg
1-2	Sữa pha loãng 1/2	12	150	75
3-4	Sữa pha loãng 1/3	8-12	150	100
5-6	Sữa nguyên	6-8	150	150
Tuần	Sữa nguyên	6-8		

Lập kế hoạch chăm sóc và thực hiện

Cho trẻ ăn bằng thìa và bát.

Nếu trẻ nuốt kém cho ăn qua sonde.

Khi trẻ ăn tốt hơn :cho trẻ ăn theo tuổi ,năng lượng tăng dần (Từ 150 đến 200 kl / kg cân nặng/ ngày).

3. **Phát hiện các biến chứng của suy dinh dưỡng**

3.1 Hạ đường huyết:

Chân tay lạnh,vã mồ hôi,mệt,mạch nhỏ, có thể hôn mê co giật

Cho ăn nhiều bữa,khi có dấu hiệu hạ đường huyết cho uống nước đường ấm và sữa ấm

Lập kế hoạch chăm sóc và thực

hiện
3.2 Hạ thân nhiệt khi nhiệt : Khi độ dưới 35.5 độ

Để trẻ ở phòng ấm, nhiệt độ từ 26-28 độ
Ủ ấm, nằm cùng mẹ .

Cho trẻ bú mẹ tích cực, hoặc sữa nóng,
nước đường nóng

3.3 Phát hiện những triệu chứng nhiễm trùng:

Nhiễm trùng phổi, da, miệng, ruột..

- Đo nhiệt độ , đếm nhịp thở ...nếu có dấu
hiệu bất thường báo bác sĩ

viêm da : tắm hàng ngày, bôi xanh Metylen
nếu có mụn loét. Bôi thuốc chống nấm nếu
miệng có nấm

Lập kế hoạch chăm sóc và thực hiện

4. **Tìm dấu hiệu thiếu máu**

- + Da xanh, niêm mạc nhợt, lòng bàn tay nhợt
- Uống viên sắt 50 -100 mg/ngày
- Axits folic 5mg/ngày
- Thiếu máu nặng chuyển máu theo y lệnh

Lập kế hoạch chăm sóc và thực hiện

5. **Tìm dấu hiệu thiếu vitamin A**

+ Dấu hiệu quáng gà, khô giác mạc, khô kết mạc

Uống vitamin A:

- Trẻ dưới một tuổi:

* Ngày 1: 100 000 đv

* Ngày 2: 100 000 đv

* Sau 2 tuần: 100 000 đv

Lập kế hoạch và thực hiện:

- Trẻ trên một tuổi:
  - * Ngày 1: 200 000 đv
  - * Ngày 2: 200 000 đv
  - * Sau 2 tuần: 200 000 đv

6. **Giáo dục sức khỏe :**

- + Giáo dục sức khỏe cho cha mẹ .
- + Động viên tinh thần cho cha mẹ bệnh nhân.
- + Hướng dẫn cha mẹ bệnh nhân cùng thực hiện các biện pháp chăm sóc và theo dõi trẻ.

Phòng bệnh

- + Chăm sóc mẹ từ trong bụng mẹ
- + Giáo dục nuôi con bằng sữa mẹ và ăn bổ sung
- + Tiêm chủng đầy đủ
- + Theo dõi cân nặng
- + Sinh đẻ có kế hoạch

Chân thành cảm ơn

